

Diákolimpiai felkészítő szakkör

2021. február 15.

1. Polárszűrők

Vízszintes irányban terjedő polarizálatlan fény merőlegesen halad át egy vízszintes tengelyű polárszűrőn. Ezt követően a fény áthalad egy olyan polárszűrőn, amelynek tengelye α szöget zár be a vízszintessel. Végül a fény egy függőleges tengelyű polárszűrőn halad keresztül. Hogyan függ a három szűrőből álló rendszerből kilépő, valamint a rendszerbe belépő fény teljesítményének aránya az α szögtől? A három szűrő felületére merőlegesen terjed a fény.

2. Negyedhullámú és félhullámú lemez

Kettőtörő anyagból $axbxd$ méretű hasábot készítünk. λ hullámhosszúságú fényt bocsájtunk át a hasábon a d éllel párhuzamosan. A kettőtörő anyag törésmutatója n_1 az a éllel párhuzamosan polarizált fényhullámokra, és n_2 a b éllel párhuzamosan polarizált hullámokra. Mekkora a válasszuk a hasáb d vastagságát, hogy az a éllel párhuzamos polarizációjú, valamint a b éllel párhuzamos polarizációjú fényhullámok között:

- Negyedhullámhossznyi fáziskülönbség
- Félhullámhossznyi fáziskülönbség alakuljon ki?

Megjegyzés: Az a) feladatban szereplő kettőtörő hasábot negyedhullámú lemezek, a b) feladat megoldását félhullámú lemezek hívják. Ha $n_1 < n_2$ akkor az a éllel párhuzamos irányt a lemez „gyorstengelyének” hívjuk.

3. Polarizációs állapot formálása

Vízszintes irányban terjedő, függőlegesen polarizált fény halad át egy félhullámú lemezen. A lemez gyorstengelye a vízszintessel 45° -os szöget zár be.

- Milyen a lemezt elhagyó fény polarizációs állapota?
- Milyen polarizációs állapotú fényt kapunk, ha az előző kísérletet negyedhullámú lemezzel végezzük el?

c) Ha a negyedhullámú lemez gyorstengelye -45° -os szöget zár be a vízszintessel?

d) Milyen polarizációs állapotú fényt kapunk, ha az (a) feladatban bemutatott kísérletet nem azon hullámhosszúságú fényel végezzük el, amely hullámhossza a félhullámú lemez vastagságát tervezték?

4. Fabry-Pérot szűrő

Síktükröt készítünk, mely a ráeső fény teljesítményének 99%-át visszaveri, 1%-át áttereszti. Két ilyen tükröt párhuzamosan helyezünk egymáshoz képest d távolságra. A tükröfelületekre merőleges irányból fényel világítjuk át a kettős tükröt. A fény teljesítményének hányadrésze jut át a kettős tükrrendszeren, ha d a fény hullámhosszának egész számú többszöröse?

5. Antireflexiós réteg

Egy n törésmutatójú síkúveg felületére vékony, egyenletes vastagságú átlátszó réteget helyezünk el.

a) Milyen vastagságúnak kell választanunk a réteget, hogy a réteggel ellátott üvegfelület fényvisszaverő képessége minimális legyen egy adott λ hullámhosszon?

b) Milyen törésmutatójának kell választanunk a réteget, hogy a visszaverődést teljesen megszüntessük egy adott hullámhosszon, merőleges beesés mellett? Feltételezzük, hogy az üveghasábot levegő veszi körül!

6. Fókuszált nyaláb fényelhajlása rácson

Kicsiny Θ fénylásszögű kúpban fókuszált, λ hullámhosszúságú nyaláb halad át merőlegesen egy optikai rácson. Hogyan alakul az első rendben diffraktált nyaláb nyílásszöge, ha a rácsvonalak távolsága d ?

Sarkadi Tamás